

CRNA GORA
SKUPŠTINA

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-63-8/22-18/

Podgorica, 21. jul 2022. godine

Povodom razmatranja Izvještaja o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2021. godine, Odbor za ljudska prava i slobode sa 22. i Nastavka 22. sjednice, održanih 8. i 9. juna 2022. godine podnosi

I Z V J E Š T A J

**O RAZMATRANJU IZVJEŠTAJA O ZAŠTITI OD DISKRIMINACIJE SA
STANOVIŠTA DJELOVANJA INSTITUCIJE ZAŠTITNIKA LJUDSKIH PRAVA I
SLOBODA CRNE GORE ZA PERIOD OD 1. JANUARA DO 31. JULA 2021. GODINE**

Odbor za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na 22. i Nastavku 22. sjednice, održanim 8. i 9. juna 2022. godine, na kojoj su, pored poslanika, članova Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, učestvovali: mr Siniša Bjeković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Nerma Dobardžić, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Mirjana Radović, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Duška Šljivančanin, savjetnica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Aleksandra Popović, generalna direktorica u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava, mr Bojan Božović, državni sekretar u Ministarstvu pravde, Dragoslav Šćekić, ministar zdravlja, Radovan Nikolić, savjetnik u Ministarstvu zdravlja, Zejnel Klimenta, državni sekretar u Ministarstvu prosvjete, Zoran Brđanin, direktor Uprave policije, Dragan Gorović, v. d. pomoćnika direktora Uprave policije i rukovodilac Sektora policije opšte nadležnosti, Vida Radomirović, viša policijska savjetnica u Odjeljenju za analitiku i unapređenje rada policije, Rade Vojvodić, v. d. direktora Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, Nebojša Janković, portparol Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, Friederike Wunschmann, savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Nela Krnić, koordinatorka Programa za monitoring prava djeteta u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Nada Đurović-Martinović, koordinatorka Programa dječje zaštite u Predstavništvu UNICEF-a u Crnoj Gori, Anjet Lanting, savjetnica UN za ljudska prava i Pavle Čupić, pravni savjetnik u NVO „Građanska alijansa“,

polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije za Crnu Goru za 2021. godinu:

„Temeljna prava

Po pitanju temeljnih prava, Crna Gora u velikoj mjeri ima zakonodavni i institucionalni okvir i nastavlja da ispunjava obaveze predviđene u međunarodnim instrumentima i zakonodavstvu za zaštitu ljudskih prava. Međutim, ostaju izazovi u djelotvornoj implementaciji. Efikasnost istraga prekomjerne upotrebe sile od strane organa za sprovođenje zakona i zločina iz mržnje treba dalje da se poboljša. Vulnerabilne grupe, uključujući Rome i Egipćane i osobe s invaliditetom i dalje prolaze kroz višestruke oblike diskriminacije i poteškoća u ostvarivanju svojih prava u upravnim i sudskim postupcima. Žene su i dalje u neravnopravnom položaju kada je riječ o učešću u političkom i javnom životu i pristupu zaposlenju i ekonomskim prilikama. Rodno zasnovano nasilje i nasilje nad djecom ostaje predmet za ozbiljnu brigu. Nastavio se rast incidenata napada baziranih na etničkoj ili rasnoj pripadnosti, zločina iz mržnje i govora mržnje. Crna Gora je samo dijelom ispunila prošlogodišnje preporuke. Pristup pravdi, naročito za vulnerabilne grupe i dalje treba poboljšati. Izmjene i dopune Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja iz 2019. godine usvojene su u januaru 2021. godine.

U predstojećoj godini, Crna Gora treba naročito da:

- implementira ključne neispunjene preporuke tijela za monitoring Ujedinjenih nacija (UN) i Savjeta Evrope (SE);
- poboljša zakonski i institucionalni okvir da obezbijedi bolji pristup pravdi, procesna prava i besplatnu pravnu pomoć za žrtve kršenja ljudskih prava i krivičnih djela, naročito protiv djece, žena, manjina, uključujući Rome i Egipćane i osobe s invaliditetom;
- završi usaglašavanje sa pravnom tekovinom EU u oblasti zaštite podataka i poboljša kapacitet, profesionalizam i nezavisnost Agencije za zaštitu podataka i pristup dokumentima.“

“U oblasti **zabrane diskriminacije**, nacrt Izmjena i dopuna Zakona o zabrani diskriminacije tek treba završiti da bi se obezbijedilo da je u potpunosti usklađen sa odredbama EU. Kapaciteti Ombudsmana kao tijela za borbu protiv diskriminacije su se poboljšali i kancelarija Ombudsmana ima potrebne kompetencije da rješava pritužbe u slučajevima diskriminacije. Međutim, ukupni institucionalni okvir ostaje nedovoljno pripremljen za rješavanje porasta višestrukih oblika diskriminacije, naročito u kontekstu krize covid-19. Tokom 2020. godine, Kancelarija ombudsmana primila je 220 pritužbi na diskriminaciju (tokom 2019. godine bilo ih je 141) i 55 pritužbi koje su se odnosile na pitanja rada i zapošljavanja. Sudski predmeti u oblasti zabrane diskriminacije i dalje su rijetki. Došlo je do porasta u prijavljivanju vjerski i etnički motivisanih napada, zločina iz mržnje i govora mržnje. Prioritetna preporuka Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI) iz 2017. godine da se uvede sistem prikupljanja disagregiranih podataka o zločinima mržnje još nije implementirana.” (str. 30 i 35 Preвода Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2021. godinu),

razmotrio je Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2021. godine.

Uvodno obrazloženje o Izvještaju o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2021. godine dala je zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Nerma Dobardžić.

Povodom razmatranja Izvještaja o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2021. godine, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova “za”), donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da Izvještaj o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period od 1. januara do 31. jula 2021. godine, čija izrada je rezultat dobre i opravdane prakse nastale saradnjom i zajedničkom inicijativom Zaštitnika i Odbora i za čiju pripremu su korišćeni podaci koji se zasnivaju na važećem zakonodavstvu, pritužbama u postupku pred Zaštitnikom, razgovorima sa građanima, podnosiocima pritužbi, kao i na učešću predstavnika institucije Zaštitnika na okruglim stolovima, vebinarima, konferencijama i seminarima, sadrži statističke podatke o predmetima u postupku pred Zaštitnikom, podatke iz pravosudne i upravne nadležnosti, aktivnosti na promociji ljudskih prava i jačanju kadrovskih kapaciteta Sektora za zaštitu od diskriminacije, ranjivih grupa i rodne ravnopravnosti, ključna zapažanja o stanju ljudskih prava i sloboda ranjivih društvenih grupa i zaključne ocjene i planove za naredni period, što poslanicima i ukupnoj javnosti omogućava da se kvalitetno upoznaju sa stanjem u oblasti zaštite od diskriminacije.
2. Odbor za ljudska prava i slobode zaključuje da je u izvještajnom periodu zabilježen blagi rast broja pritužbi u oblasti zaštite od diskriminacije u odnosu na isti vremenski period u 2020. godini, jer je

u radu Zaštitnika bilo 164 predmeta u oblasti zaštite od diskriminacije, od čega je veći broj podnešen u junu i julu 2021. godine zbog čega je postupak okončan u 92 predmeta.

Odbor konstatuje da su razlozi povećanja broja pritužbi višestruki i međusobno povezani. Osim što objektivno i po samoj sadržini obraćanja ukazuju da povjerenje u instituciju Zaštitnika raste, oni mogu biti povezani sa trendom rasta diskriminacije u društvu, kao i sa osnaženošću lica u riziku od diskriminacije da ovu pojavu prijavljuju i protiv nje se bore svim raspoloživim sredstvima i mehanizmima. Takođe, ne smije se zanemariti ni uzročno-posljedična veza između diskriminacije i još uvijek aktuelne pandemije COVID-19 koja je značajno izmijenila politike i obrasce ponašanja koji su nastali kao odgovor na nju, noseći stvarni i/ili potencijalni rizik kršenja načela jednakosti i nediskriminacije.

3. Odbor za ljudska prava i slobode zaključuje da izvještajni period i dalje karakteriše uglavnom nedovoljno poznavanje pojma diskriminacije, elemenata, pojava oblika i mehanizama zaštite od diskriminacije zbog čega Zaštitnik nastoji da javnosti približi pojam, vrste, oblike, osnove, oblasti i područja diskriminacije, kao i ustavni, međunarodni i zakonodavni okvir iz ove oblasti. Takođe, javnost je i dalje u nedovoljnoj mjeri upoznata sa nadležnostima institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, čemu svjedoče i pritužbe u kojima se nije meritorno postupalo, najčešće zbog nenadležnosti ili neiskorišćenosti pravnih sredstava. Stoga, Odbor pozdravlja djelovanje Zaštitnika koji je u slučajevima nepostupanja po pritužbama zbog nenadležnosti pružao strankama savjetodavno-pravnu pomoć, kako pisanim tako i usmenim putem, radi ostvarivanja i zaštite prava i sloboda. Odbor ocjenjuje značajnim što je Zaštitnik sve više prepoznat kao djelotvoran mehanizam kome građani mogu da se obrate.
4. Odbor konstatuje da je neizvjesnost uzrokovana pandemijom virusa COVID-19 i mjerama koje su tim povodom preduzimate pogodila i ranjive grupe koje su u posebnom riziku od diskriminacije, zbog čega je neophodno da društvo u cjelini preduzme konkretnije i efikasnije mjere za zaštitu ranjivih grupa.
5. S obzirom da se govor mržnje dominantno dešava u onlajn prostoru i lako se iz onlajn svijeta prenosi u oflajn svijet, odnosno iz virtuelnog u stvarni život, te da je govor mržnje naročito izražen u tenzičnim i osjetljivim vremenima, a da je u javnom i političkom diskursu svakodnevna pojava vrijeđanje, omalovažavanje i narušavanje dostojanstva ljudi koji se stavljaju u kontekst pripadnosti određenoj ideologiji ili ideji, čak i onda kada za to ne postoje uvjerljivi dokazi, Odbor smatra neophodnim da svi nadležni subjekti posvete posebnu pažnju ovoj pojavi i da organizuju edukacije na temu prepoznavanja i suzbijanja govora mržnje kako bi se stručna, ali i laička javnost upoznala sa temama koje razvijaju kulturu tolerancije, razumijevanja i uvažavanja različitosti, međusobnog poštovanja, rodne ravnopravnosti i nediskriminacije u medijima i na društvenim mrežama. Prisustvo govora mržnje razlog je za zabrinutost i zahtijeva angažman zajednice, prvenstveno institucija sistema, a nadležni organi treba efikasnije da rade na suzbijanju govora mržnje u javnom prostoru.
6. Odbor izražava zabrinutost što i pored svih konstatacija Zaštitnika, apela Odbora za ljudska prava i slobode i Zaključaka Skupštine Crne Gore donesenih povodom razmatranja Izvještaja o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2014, 2015, 2016, 2017, 2018. i 2019. godinu, zakonska obaveza uspostavljanja odgovarajuće evidencije o podnijetim prijavama, pokrenutim postupcima i donijetim odlukama u vezi sa diskriminacijom još uvijek nije realizovana.

7. S obzirom da se društveno ranjive grupe, među kojima su lica sa invaliditetom, Romi, pripadnici LGBTIQ populacije, starije osobe, osobe u stanju socijalne potrebe i osobe iz ruralnih područja i dalje suočavaju sa nejednakošću i problemima u ostvarivanju prava, koji su složeniji i izraženiji u periodu pandemije COVID-19, Odbor smatra da su neophodni koordinirani i intenzivirani naponi nadležnih organa u doslednoj implementaciji zakonodavstva, što bi trebalo da doprinese unapređenju njihovog položaja.
8. Odbor podržava preporuku Zaštitnika da je neophodno što prije pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u porodici, o čemu je Zaštitnik još krajem 2018. godine uputio inicijativu resornom Ministarstvu pravde i poziva Ministarstvo da u što je moguće kraćem roku pripremi predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti nasilja u porodici.
9. Odbor očekuje da će planirane aktivnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, među kojima su osnivanje nacionalne mreže za zaštitu od diskriminacije koju će činiti predstavnici civilnog sektora i pojedinci u lokalnim sredinama koji se bave zaštitom ljudskih prava i sloboda, već započete posjete romskim naseljima u cilju boljeg upoznavanja sa problemima u ostvarivanju njihovih prava, posjete nevladinim organizacijama koje se bave promocijom i zaštitom ljudskih prava i sloboda ranjivih grupa, kao i produbljivanje analize odluka iz oblasti nasilja u porodici biti uspješno realizovane tokom 2022. godine.
10. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu pravde, Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava, na dalji postupak i Kolegijumu Predsjednice Skupštine Crne Gore, Ministarstvu evropskih poslova i Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, na upoznavanje.

PREDSJEDNIK ODBORA

Jovan Jole Vučurović